

МОТИВАЦІЯ ШКОЛЯРІВ 5—9 КЛАСІВ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ В ЗИМОВИЙ ПЕРІОД

Ворона В.В.

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка

У статті проведено аналіз результатів анкетування учнів 5—9 класів щодо мотивації до занять фізичною культурою в зимовий період. Подано рейтинг навчальних модулів, які хотіли б вивчати підлітки взимку. Визначено мотиви відвідування занять фізичної культури в зимовий період. Вивчено ставлення школярів до занять лижною підготовкою в школі.

Ключові слова: мотивація, навчальні модулі, уроки ФК у зимовий період, лижна підготовка.

Важливим засобом попередження захворювань учнів, зміцнення їхнього здоров'я, підвищення рівня їхньої фізичної підготовленості є рухова активність, яка виявляється в посиленій фізичній діяльності учня. Рухова активність є характерним чинником здорового способу життя учня, що визначає спрямованість його здібностей, знань, навичок, прагнень, концентрацію вольових зусиль на реалізацію навчальних потреб та фізкультурно-спортивних інтересів [4]. Але як відомо, у зимовий період вона значно знижується. Перш за все, це відмічається у відмові школярів брати активну участь у фізкультурно-оздоровчих і спортивно-масових заходах, що проводяться в загальноосвітній школі та позашкільних навчальних закладах, небажанні відвідувати уроки фізичної культури (ФК).

Отож, постає проблема: «Як заохотити учнів займатися фізичною культурою і спортом у зимовий період?». Одним зі шляхів вирішення цього питання є формування повноцінної мотивації до занять фізичними вправами взимку. Як відомо, мотив — є усвідомленою потребою. Усвідомлення потреб виявляється у формі інтересів, бажань, прагнень, цілей, які фактично є різними проявами мотивації [1;3].

З метою визначення мотивації підлітків, щодо занять фізичною культурою взимку, нами було проведено опитування учнів 5—9 класів загальноосвітніх навчальних закладів Сумської, Чернігівської і Полтавської областей. Усього було опитано 1466 учнів, з них 720 хлопчиків і 746 дівчат.

Перша група запитань була спрямована на вивчення відношення школярів до занять фізичною культурою. Як з'ясувалося, 92,5% опитаних учнів позитивно ставляться до уроків фізичної культури в школі, і лише 7,5% — негативно. Однак відсоток негативного ставлення зростає від 5 до 9 класу, і в дівчат він більший, ніж у хлопців.

Перш за все учні вважають уроки фізичної культури взимку цікавими (50%), необхідними (42%) і емоційними (14%), особливо це стосується учнів 5—7 класів. Лише невеликий відсоток школярів вважає заняття взимку нудними (8%) і не потрібними (5%).

Велике значення для формування мотивації школярів до занять фізичною культурою взимку має кількість уроків на тиждень. Науковцями доведено, що 2 уроки фізичної культури на тиждень замало для позитивних зрушень у стані здоров'я учнів [4]. Щонайменше, необхідно 12—14 годин різноманітної рухової активності (ігри, ходьба, біг, ранкова гімнастика, заняття спортом тощо). Навіть самі учні прагнуть більше займатися фізкультурою в школі, що підтверджують результати нашого дослідження.

Так, 55,83% хлопців і 30,03% дівчат хотіли б відвідувати уроки фізичної культури більше 3-х разів на тиждень, а 24,03% хлопчиків і 29,76% — не менше 3-х уроків на тиждень. При цьому спостерігається негативна динаміка кількості уроків на тиждень від 5 до 9 класу. Чим старше дитина, тим рідше вона бажає відвідувати уроки фізичної культури.

Інша частина питань була присвячена інтересам, мотивам, потребам, прагненням щодо занять фізичними вправами в зимовий період.

З метою визначення рейтингу навчальних модулів (представлених видами спорту), які б хотіли вивчати учні на уроках ФК узимку, і які входять, чи можуть бути включені, до програми з фізичної культури для учнів 5—9 класів, школярам було запропоновано відповісти на таке питання: «Які навчальні модулі Ви хотіли б вивчати на уроках фізичної культури в зимовий період?». Відповіді наведені в таблиці 1. Школярі вказували не один навчальний модуль, тому сума відсотків перевищує 100.

Найбільшою популярністю на уроках ФК, за даними багатьох дослідників [1;2;3], в учнів 5—9 класів користуються спортивні ігри. Ця тенденція зберігається й у зимовий період. Так, за даними

Рейтинг навчальних модулів, які хотіли б вивчати на уроках ФК у зимовий період учні 5—9 класів

Навчальні модулі	5 клас		6 клас		7 клас		8 клас		9 клас		5—9 класи	
	n = 203		n = 271		n = 242		n = 357		n = 393		n = 1466	
	%	ранг	%	ранг	%	ранг	%	ранг	%	ранг	%	ранг
баскетбол	44,33	2	36,16	4	40,08	3	37,25	3	30,79	6	36,77	4
бадмінтон	10,34	15	14,76	14	13,22	14	15,41	12	11,70	15	13,23	14
волейбол	30,54	5	32,84	5	34,30	5	42,58	2	41,98	2	37,59	3
гандбол	4,43	16	10,70	16	11,57	16	9,24	16	9,41	16	9,28	16
гімнастика	26,11	10	25,09	9	21,07	10	19,61	9	19,08	10	21,62	9
легка атлетика	21,18	12	16,61	13	15,70	13	17,09	11	18,32	11	17,67	13
настільний теніс	29,06	6	23,62	10	30,58	7	31,09	6	33,59	4	30,01	6
туризм	24,63	11	27,68	6	34,30	5	28,01	8	20,10	9	26,40	8
аеробіка	11,82	14	11,81	15	12,40	15	13,45	14	15,01	14	13,17	15
плавання	28,57	7	36,53	3	42,98	2	36,69	5	35,88	3	36,36	5
футбол	43,35	3	45,76	1	48,35	1	46,50	1	48,35	1	46,73	1
боротьба	20,20	13	18,82	12	20,66	11	19,61	9	22,39	8	20,46	11
лижна підготовка	51,72	1	42,44	2	37,60	4	36,97	4	32,82	5	39,02	2
ковзанярська підготовка	31,03	4	26,94	7	29,34	8	30,25	7	30,79	6	29,74	7
хокей	27,59	9	19,93	11	20,66	11	13,73	13	17,56	13	18,96	12
інші види спорту	28,57	7	25,83	8	25,62	9	13,45	14	17,81	12	21,01	10

нашого дослідження, футбол займає перший ранг — 46,73% учнів бажає їм займатися взимку на уроках ФК, волейбол — 3 ранг — 37,59% і баскетбол — 4 ранг — 36,43%. Що стосується безпосередньо зимових видів спорту, то лижна підготовка посідає за популярністю 2 ранг. Її хотіло б вивчати 39,02% школярів. Більш популярний цей вид спорту серед учнів 5—6 класів. Відвідувати басейн узимку хотіли б 36,36% хлопців і дівчат (5 ранг). Шостий, сьомий і восьмий ранги займають настільний теніс — 30,01%, ковзанярська підготовка — 29,74% і туризм — 26,4% відповідно. Гімнастика, яка протягом багатьох років була обов'язковим розділом шкільної програми й вивчалась переважно взимку, посіла лише 9 ранг — 21,62%. Іншими видами спорту, не представленими в анкеті, у зимовий період бажають займатись 21,01% учнів (10 ранг). Боротьба, хокей, легка атлетика й бадмінтон займають 11 (20,46%), 12 (18,96%), 13 (17,67%) і 14 (13,23%) ранги відповідно.

Особливу увагу привертає той факт, що за даними досліджень О.Я. Кібальник, Г.В. Безверхньої, І.В. Степанова та інших, аеробіка є популярним видом

фізичної активності серед підлітків, а особливо дівчат. У той же час, за даними нашого дослідження аеробікою на уроках ФК узимку хотіло б займатись лише 13,17% учнів (15 ранг) 5—9 класів. Можливо це пов'язано з наголосом на вивчення цього виду спорту у зимовий період, або бажанням вивчати цей вид в інших організаційних формах.

Слід відмітити, що на момент проведення анкетування модулі із зимових видів спорту в навчальній програмі з фізичної культури для учнів 5—9 класів представлені не були. У той час як, результати нашого дослідження підтвердили, що лижна підготовка входить у число пріоритетних для учнів видів фізичної діяльності на уроках у зимовий період.

Серед мотивів щодо відвідування уроків фізичної культури учнями 5—9 класів у зимовий період переважає зміцнення здоров'я — 65,28%, на другому місці — розвиток фізичних якостей — 42,86%, потім удосконалення форми тіла — 36,02%. Четверте місце посідає спілкування з друзями — 21,96%, п'яте — задоволення потреби в русі — 20,26%, на останньому місці — отримання високих балів — 15,08% (табл. 2).

Таблиця 2

Мотиви відвідування уроків фізичної культури школярами 5—9 класів у зимовий період

Мотиви	Класи						
	5	6	7	8	9	5—9	
	n=203	n=271	n=242	n=357	n=393	n=1466	
Зміцнення здоров'я	n	173	198	170	206	210	957
	%	85,22	73,06	70,25	57,70	53,44	65,28
Розвиток фізичних якостей	n	87	109	93	125	148	562
	%	42,86	40,22	38,43	35,01	37,66	38,34
Удосконалення форми тіла	n	66	91	80	137	154	528
	%	32,51	33,58	33,06	38,38	39,19	36,02
Задоволення потреби в русі	n	36	55	53	75	78	297
	%	17,73	20,30	21,90	21,01	19,85	20,26
Отримання високих балів	n	23	45	36	54	63	221
	%	11,33	16,61	14,88	15,13	16,03	15,08
Спілкування з друзями	n	19	45	46	81	131	322
	%	9,36	16,61	19,01	22,69	33,33	21,96

Таблиця 3

Відповіді учнів щодо їхнього бажання займатися лижною підготовкою на уроках фізичної культури (%)

Відповіді	5 клас		6 клас		7 клас		8 клас		9 клас		Всіх класів	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Так	167	82,27	217	80,07	176	72,73	251	70,31	243	61,83	1054	71,90
Ні	36	17,73	54	19,93	66	27,27	106	29,69	150	38,17	510	28,10

Мотив зміцнення здоров'я переважає в школярів усіх класів. У той же час спостерігається негативна динаміка відносно цього мотиву з 5 до 9 класу з 85,22% до 53,44% відповідно. Це свідчить про те, що п'ятикласники більш свідомо ставляться до збереження свого здоров'я, ніж учні старших класів. Позитивна динаміка відмічена відносно мотиву спілкування з друзями з 9,36% у 5 класі до 33,33% у 9. Це пов'язане з віковими особливостями психічного розвитку підлітків. Усі інші мотиви знаходяться майже на одному рівні в учнів усіх класів.

Хотілось б звернути увагу на такий мотив, як отримання високих балів. Він займає останнє місце за рейтингом серед мотивів, що спонукають до занять ФК узимку.

Формування в школярів потреби фізичного вдосконалення є складним та багатограним педагогічним процесом, який залежить від багатьох чинників. При цьому дитина сама повинна бути активним і свідомим учасником формування фізично розвиненої й здорової особистості. За даними опитування тільки 41,4% учнів займаються в спортивних секціях, причому взимку лише 31,3%. Додатково взимку самостійно займаються фізичними вправами 44,7% опитаних, разом з батьками

— 6,1%, разом з друзями — 32,3% учнів. З них 31,1% школярів займаються фізичною культурою і спортом 3-4 рази на тиждень, 30% — 1—2 рази на тиждень; не займаються додатково взимку фізичною культурою 15,6% опитаних.

З метою вивчення бажання учнів займатися зимовими видами спорту, а вчасності лижною підготовкою на уроках ФК, школярам було поставлене наступне питання: «Чи хотіли б Ви займатися лижною підготовкою на уроках фізичної культури?». Результати відповідей наведено у таблиці 3.

Так, 71,90% учнів 5—9 класів мають бажання займатися лижною підготовкою, 28,10% не бажають. Найбільший відсоток школярів, які бажають займатися лижами у 5—6 класі. Наголосимо на тому, що й рейтингова оцінка цього виду спорту в цих класах більша, ніж в 7—9.

Таким чином, можемо стверджувати, що в зимовий період головним мотивом до відвідування уроків фізичної культури учнів 5—9 класів є зміцнення здоров'я, який можна реалізувати, відвідуючи заняття з лижної підготовки в урочний час. До того ж учні, особливо 5—6 класів, висловлюють своє бажання займатися лижною підготовкою на уроках у школі, що підтверджують результати нашого дослідження.

Список літератури

1. *Безверхня Г.В.* Мотивація до занять фізичною культурою і спортом школярів 5—11 класів : Автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02 / Безверхня Галина Василівна; Львівський держ. ін-т фізичної культури. — Л., 2004. — 21с.
2. *Ведмеденко Б.Ф.* Теорія і методика виховання інтересу в учнів до занять фізичною культурою / Б.Ф. Ведмеденко. — Київ, 2005. — 189 с.
3. *Лещенко Г.А.* Формування позитивної мотивації школярів до систематичних занять фізичними вправами: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.09. / Г.А. Лещенко. — Кривий Ріг, 2002. — 18 с.
4. *Теорія і методика фізичного виховання: підручник для студентів ВНЗ фіз. виховання і спорту: в 2 т. / ред. Т.Ю.Круцевич; пер. з рос. Л.К.Кожевнікової.* — К.: Олімпійська літ., 2008. — Т. 2: Методика фізичного виховання різних груп населення. — 368 с.

Надійшла до редакції 25.06.2010 р.

Ворона Вита. Мотивация школьников 5—9 классов к занятиям физической культурой в зимний период. В статье проведен анализ результатов опроса учеников 5—9 классов относительно мотивации к занятиям физической культурой в зимний период. Представлен рейтинг учебных модулей, которые хотели бы изучать подростки зимой. Определены мотивы посещения занятий физической культуры в зимний период. Изучено отношения школьников к занятиям лыжной подготовкой в школе.

Ключевые слова: мотивация, учебные модули, уроки ФК в зимний период, лыжная подготовка.

Vorona Vita. Motivation of schoolchildren of 5—9 classes to employment by physical culture during the winter period. In the article analysis of results of questioning of pupils of 5—9 classes concerning motivation to employment by physical training during the winter period is carried out. The rating of educational modules, which teenagers would like to study in the winter, is presented. Motives of visiting of employment of physical training during the winter period are defined. It is studied relations of schoolchildren to employment by ski preparation at school.

Keywords: motivation, educational modules, lessons ФК during the winter period, ski preparation.

Нова книжка

- X98 **Худолій О.М.** Основи методики викладання гімнастики: Навч. посібник. У 2-х томах. — 4-е вид., випр. і доп. — Харків: «ОВС», 2008. — Т. 1. — 464 с: іл. ISBN 966-7858-55-1.

У навчальному посібнику розглянута методика викладання гімнастики в школі і ДЮСШ, а також методика організації і проведення змагань зі спортивної гімнастики.

Посібник рекомендовано викладачам і студентам факультетів фізичного виховання вищих педагогічних навчальних закладів III—IV рівня акредитації та вчителям фізичної культури середніх загальноосвітніх шкіл.

- X98 **Худолій О.М.** Основи методики викладання гімнастики: Навч. посібник. У 2-х томах. — 4-е вид., випр. і доп. — Харків: «ОВС», 2008. — Т. 2. — 464 с: іл. ISBN 966-7858-54-5. ISBN 966-7858-56-1(II).

У навчальному посібнику розглянута методика викладання гімнастики в школі і ДЮСШ, а також методика організації і проведення змагань зі спортивної гімнастики.

Посібник рекомендовано викладачам і студентам факультетів фізичного виховання вищих педагогічних навчальних закладів III—IV рівня акредитації та вчителям фізичної культури середніх загальноосвітніх шкіл.

Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник
для студентів вищих навчальних закладів
(лист № 14/18.2—1928 від 17.11.03)